

REFORMER 14. december 2022

DEBATINDLÆG

Den brændende platform for klassiske arbejdsudbudsreformer er iskold

Skrevet af

Jon Nielsen

Chefanalytiker

Danmarks økonomi står over for problemer med blandt andet mangel på specifikke typer af arbejdskraft og unge, der ikke får en uddannelse. Men vi har ikke et problem med et for lavt arbejdsudbud generelt. Derfor er der ingen brændende platform for klassiske ydelsesforringelser og skattelettelser.

Kontakt

Chefanalytiker

Jon Nielsen

📞 40 54 18 80

✉️ jn@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Mens politikerne diskuterer reformer på Marienborg, har erhvervsorganisationer og borgerlige debattører blæst til kamp for et højere arbejdsudbud. Men fagøkonomisk er der ikke noget argument for, at arbejdsstyrken samlet set er for lille på langt sigt.

En del af argumenterne, der har været fremme i debatten om reformer i de seneste måneder, bygger på fundamentale økonomiske misforståelser. De argumenter, der fagøkonomisk holder vand, kan ikke begrunde klassiske arbejdsudbudsreformer såsom ydelsesforringelser og lavere skatter. Men de kan godt begrunde en reformtilgang i stil med den, som Nina Smiths reformkommission har skitseret.

For det første har det forlydt, at virksomhedernes aktuelle rekrutteringsproblemer nødvendiggør reformer, der øger arbejdsudbuddet. Det har [Konservative](#) eksempelvis slået på.

” *Fagøkonomisk er der ikke noget argument for, at arbejdsstyrken samlet set er for lille på langt sigt*

Chefanalytiker Jon Nielsen

Det argument er ikke fagøkonomisk gangbart. Generel mangel på arbejdskraft er et forbigående konjunkturfænomen, hvorimod reformer bliver stående også på den anden side af de nuværende konjunkturforskel. I øvrigt kan vi forvente en stigende ledighed i de kommende år, når den faldende købekraft og de pressede budgetter for alvor smitter af på efterspørgslen efter arbejdskraft.

For det andet har det forlydt, at reformer er nødvendige for at øge det finanspolitiske råderum, det vil sige de penge, som politikerne har at gøre godt med, når de forskellige politiske ønsker om løft af velfærden, forsvaret og klimaindsatsen skal indfries.

Det argument har fagøkonomisk mere for sig, men det kan ikke begrunde alle slags reformer. Først og fremmest bliver råderummet endnu mindre, hvis man sænker skatten, som er et af de reformforslag, vi hører igen og igen. Man kan godt øge råderummet med ydelsesforringelser, men man kan også gøre det ved at hæve skatten. [3F](#) har for eksempel foreslået højere skattesatser på de allerhøjeste indkomster, de dyreste boliger og de største nedarvede formuer. Det vil reducere uligheden, hvorimod lavere indkomstoverførsler øger afstandene mellem rig og fattig.

Bemærk i øvrigt, at argumentet om, at reformer skal øge råderummet, er et kunstprodukt af den måde, Finansministeriet opgør råderummet på, hvor ministeriet lader som om, reformer har fuld effekt fra dag ét. Reelt vil de fleste reformer kun kunne nå at få en beskeden effekt på den offentlige saldo i 2030.

For det tredje har flere aktører forsøgt at bakke deres reformønsker op ved at henvise til en diffus usikkerhed om fremtiden.

"[Danmark står på et sårbart sted i historien](#)," siger Dansk Industri og opfordrer til arbejdsudbudsreformer. "Vi kan ikke længere tage de gode tider for givet." Ifølge Dansk Arbejdsgiverforening er reformer bare [rettidig omhu i en omskiftelig verden](#). Og Moderaterne vil afskaffe folkepensionen, bare fordi "[det kan være, at pengene ikke rækker](#)".

Overholdbare offentlige finanser

Men ifølge Finansministeriets fremskrivninger vil vi med den nuværende økonomiske politik få en offentlig nettoformue på 46 procent af BNP i 2080. Den nuværende politik er så forsigtig, at vi kan tåle en permanent saldoforringelse på 1,4 procent af BNP uden at få gældsproblemer på langt sigt. Det svarer til 35 milliarder kroner i 2022.

” *Diffuse tankespind om fremtidige risici kan ikke begrunde reformer, der med sikkerhed vil forringe levevilkårene for de fattigste i samfundet*

Chefanalytiker Jon Nielsen

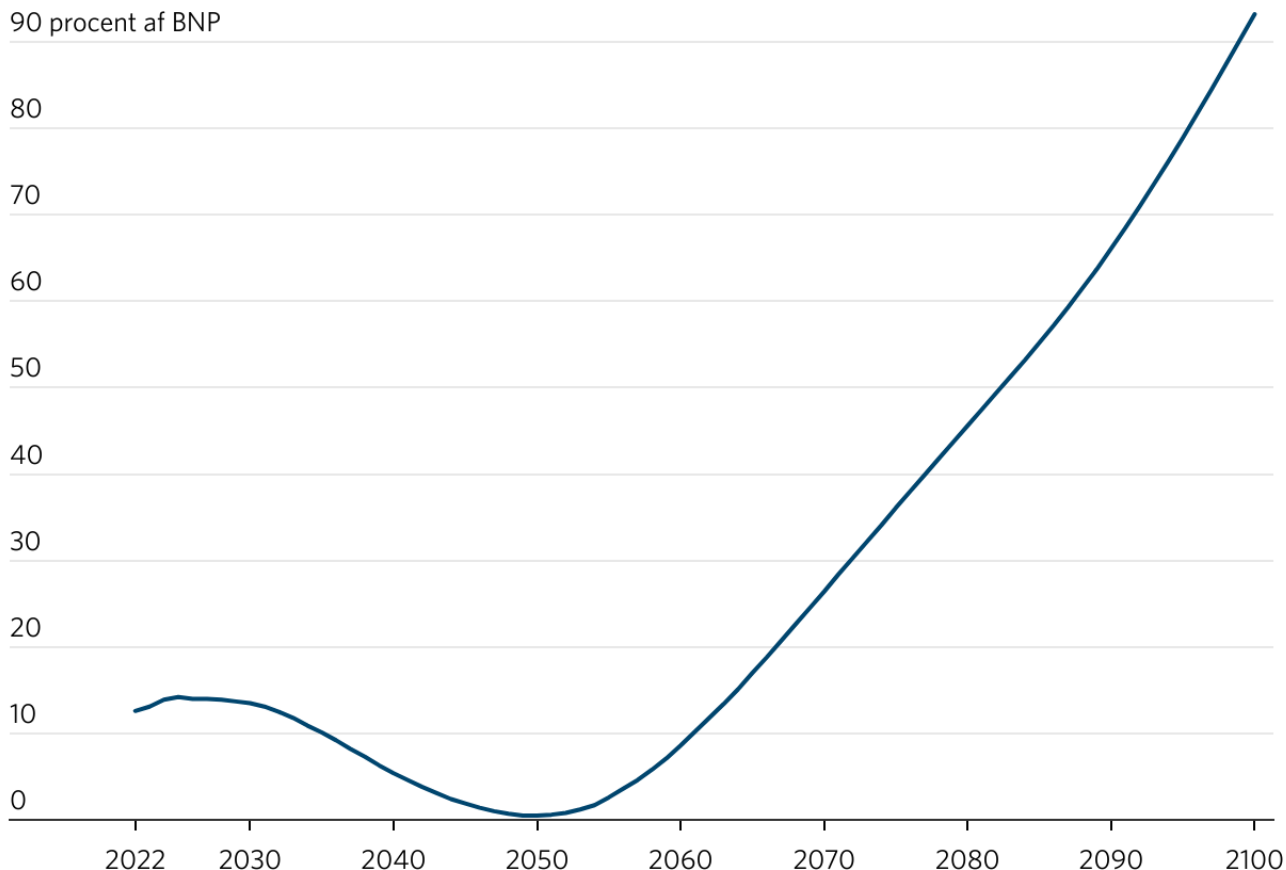
Ministeriets fremskrivninger er selvfølgelig usikre, men der er plads til store uforudsete udgifter inden for en buffer på 1,4 procent af BNP. Ifølge [de økonomiske vismænd](#) kan bufferen endda være undervurderet markant.

Derfor kan vi sagtens se tiden an og først reagere, hvis mange af usikkerhederne i fremskrivningen falder ud til negativ side. Diffuse tankespind om fremtidige risici kan ikke begrunde reformer, der med sikkerhed vil forringe levevilkårene for de fattigste i samfundet.

Udsigt til en stor og stigende offentlig nettoformue

Figuren viser Finansministeriets forventning til udviklingen i den offentlige nettoformue.

90 procent af BNP

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet.

Er der så slet ikke nogen valide fagøkonomiske argumenter for reformer, der øger arbejdsudbuddet? Jo, men det er bestemt ikke argumenter, der kan begrunde enhver slags reform. Og specifikt er det ikke argumenter, der kan begrunde klassiske udbudsreformer med gulerod i toppen og pisk i bunden.

Et argument, der har været fremme, er, at arbejdsudbudsreformer er nødvendige, fordi vi mangler den fornødne arbejdskraft til velfærdssektoren og den grønne omstilling. Det har eksempelvis [Dansk Erhverv](#) og [Radikale Venstre](#) slået på.

Det er rigtigt, at vi står til at mangle [velfærdsuddannede](#) og personer med især [faglærte uddannelser](#), der skal gøre energiforsyningen, infrastrukturen og vores bygninger klimavenlige. Ifølge AE's fremskrivninger

kommer vi til at mangle cirka [99.000 faglærte](#) i 2030 og henholdsvis ca. 24.000 og ca. 13.000 personer med korte og mellemlange videregående uddannelser.

Men vi får ikke flere velfærdsuddannede og teknisk uddannede faglærte ved at sænke topskatten. Generelle tiltag såsom lavere beskæftigelsesfradrag er også en dyr og ineffektiv måde at skaffe specifikke kompetencer på, som kun vil skaffe meget lidt ekstra faglært arbejdskraft per mistet råderumskrone.

” *Vi får ikke flere velfærdsuddannede og teknisk uddannede faglærte ved at sænke topskatten*

Chefanalytiker Jon Nielsen

I stedet skal vi sætte ind med målrettede tiltag på de områder, hvor der mangler arbejdskraft. Det handler om reformer af uddannelsessystemet, der mindsker frafaldet og øger antallet af lærepladser, om løn- og arbejdsvilkår og om tiltag, der kan forebygge nedslidning. Udenlandsk arbejdskraft kan også hjælpe, men [man skal ikke forvente store effekter](#).

Dansk økonomi har også udfordringer med for mange unge, der ikke rigtig kommer videre efter grundskolen, og for mange voksne uden fodfæste på arbejdsmarkedet. Men igen er det ikke de privatøkonomiske incitament, der står i vejen. De reformer, der faktisk kan levere reelle løsninger på økonomiens reelle problemer, er alle såkaldte [andengenerationsreformer](#), der mindsker barriererne i uddannelsessystemet, klæder de svagere grupper bedre på til arbejdsmarkedets krav og gør dem bedre i stand til at arbejde trods eventuelle udfordringer.

Det er en broget skare, der står uden for arbejdsmarkedet i dag, og det kræver en bred palette af indsatser at hjælpe dem i job. Men de klassiske arbejdsudbudsreformer med lavere ydelser eller lavere skat hjælper ikke. Der er ikke nogen brændende platform for den slags reformer.